

SÄFFLE KOMMUN

Bolagspolicy för Säffle kommun

Antagen av kommunfullmäktige 28 maj 2012, § 69

Inledning - ägaridé

Kommunen äger bolag och driver bolagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen och kommuninvånarna.

De kommunala bolagen utgör liksom nämnder och förvaltningar instrument för att bedriva kommunal verksamhet. Säffle kommun har en väl sammanhållen kommunal organisation med en gemensam ledning för denna verksamhet. Detta skapar rationalitet och ger bättre möjlighet att effektivt utnyttja de kommunala resurserna samtidigt som det ökar förtroendet för den kommunala verksamheten. Kommunen har därför organiserat de kommunala bolagen under ett gemensamt moderbolag, Kommunföretag i Säffle AB. Syftet med detta moderbolag är att skapa en ändamålsenlig och effektiv styrning av kommunens bolag. Moderbolagets styrelse har därigenom fått rollen som koncernstyrelse. Det finns därmed ett behov av att tydliggöra vilka frågor som ankommer på koncernstyrelsen, såväl i relationerna gentemot kommunfullmäktige som kommunstyrelse, men även gentemot respektive bolagsstyrelse.

En tydlig bolagspolicy bidrar till att skapa bättre förutsättningar för en fungerande ledning av den kommunala bolagsverksamheten. Om tveksamhet uppstår i frågor som berörs av denna policy ska moderbolagets styrelse konsulteras.

De juridiska utgångspunkterna för en aktiv ägarstyrning beskrivs i **bilaga 1**.

Definitioner

Förutom lagar och författningar regleras bolagens verksamhet och dess relation till kommunen genom:

- Bolagsordning
- Bolagspolicy
- Ägardirektiv
- Årliga uppdrag
- Eventuella avtal mellan kommunen och respektive bolag

När det gäller begrepp ska följande användas:

Bolag är ett sammanfattande begrepp för aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelser, kommanditbolag eller annan form av association.

Koncern utgörs av en grupp av bolag med ägarsamband och som leds av en överordnad enhet (moderbolag).

Kommunkoncernen är ett begrepp som kommunen använder som ett sammanfattande begrepp för samtliga bolag, nämnder och förvaltningar.

Bolagskoncernen är det begrepp kommunen använder för att beskriva Kommunföretag i Säffle AB med dess dotterbolag (hel- och delägda). Med koncernstyrelse avses styrelsen för Kommunföretag i Säffle AB.

Med kommunstyrelsens uppsiktsplikt avses att kommunstyrelsen har att fullgöra sin uppsiktsplikt över bolagen enligt 6 kap. 1 § kommunallagen (KL). Denna uppsiktsplikt har sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges uppdrag till kommunstyrelsen och ska inte

sammanblandas med ägarfunktionen.

Styrning och ledning av kommunens bolag

Övergripande ledning

Ett viktigt inslag i ägarstyrningen är öppenhet och förtroende mellan ägaren och respektive bolagsstyrelse. Denna policy förutsätter en positiv och produktiv organisationskultur både inom den politiska och den administrativa nivån i kommunkoncernen, samt ett aktivt styrelsearbete med en ömsesidig dialog.

Ägandet av kommunens bolag utgår från kommunfullmäktige. Fullmäktige har dock delegerat en del uppgifter till kommunstyrelsen. Till detta kommer att moderbolagets styrelse i denna egenskap också företräder ägaren.

Kommunen strävar efter en effektiv styrning och väl avgränsade uppdrag till olika organ. Därför är det viktigt att iaktta hur de olika organen bemannas.

För att tydliggöra de olika organens roller följer här en beskrivning av kommunkoncernens ledningsfunktioner.

Ledningsfunktioner

Kommunstyrelsen ska i syfte att nedbringa kostnaderna och främja effektiviteten i kommunkoncernen fästa stor vikt vid samordningen av verksamheterna i bolagen och kommunen. Kommunstyrelsen ansvarar för, med undantag för punkterna 1-5 nedan, kommunens **ägarfunktion** i moderbolaget.

Kommunstyrelsen utser representanter till årsstämma i moderbolaget.

Kommunstyrelsen har att fullgöra sin uppsiktsplikt över bolagen enligt 6 kap. 1 § KL. Enligt denna bestämmelse svarar också kommunstyrelsen för samordningen av kommunens angelägenheter. I sin uppsikt över bolagen använder kommunstyrelsen bl a rapportering från moderbolaget.

Moderbolagets styrelse / koncernstyrelsen ska fatta nödvändiga beslut för att tillvarata kommunens intressen i sådana frågor som rör ändamål, samordning, ekonomi och efterlevnad av uppställda mål men också med avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen i bolagskoncernen. Moderbolaget beslutar om koncernbidrag inom bolagskoncernen utifrån regler i aktiebolagslagen och skattelagstiftningen. Därutöver ansvarar moderbolaget för att tillvarata kommunens intressen vid dotterbolagens bolagsstämmor och andra likartade sammanträden samt, med nedanstående undantag, **ägarfunktionen** i dotterbolagen.

Följande frågor ska vara förbehållna *kommunfullmäktige*.

- Ärenden enligt 3 kap. 16 –18 §§ KL av innebörd att:
 1. Besluta om viss verksamhet skall bedrivas i bolagsform
 2. Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten
 3. Välja styrelse och minst en lekmannarevisor samt suppleanter
 4. Ta ställning i principiellt viktiga frågor eller annat som är av större vikt innan bolagen fattar beslut, t ex:
-

- kapitaltillskott till företag
 - förvärv och bildande av dotterföretag eller annat väsentligt företagsengagemang
 - frivillig likvidation av företag
 - försäljning av företag, del av företag eller rörelse
- Ärenden som rör kommunkoncernens vision och övergripande mål
 - Fastställande av de ekonomiska kraven på bolagen
 - Grunderna för ekonomiska förmåner för styrelseledamöter, lekmannarevisorer och suppleanter i företagen
 - Ansvarsfrihet för styrelseledamot och verkställande direktör om revisor ej tillstyrkt sådan

Dotterbolagen/dotterbolagens styrelser ska bidra till kommunens vision inom sitt verksamhetsområde och ska arbeta i enlighet med fastlagda övergripande mål som bryts ned i respektive bolags verksamhetsplanering.

Avkastningskrav

Kommunfullmäktige fastställer avkastningskrav för bolagen. Kraven ska vara långsiktiga, uttryckas för en period om 3-5 år och ta hänsyn till respektive bolags ändamål och utvecklings/investeringsbehov.

Avkastningskrav ska uttryckas i form av räntabilitet på totalt kapital, räntabilitet på eget kapital eller i fast belopp. Avkastningskraven ska ej likställas med utdelning/koncernbidrag.

Koncernnyttan

Målsättningen för verksamheten inom kommunens totala organisation ska vara att tillgodose intressen som gagnar kommunen i sin helhet, samhällsnytta. Bolagen ska i sin verksamhet ta hänsyn till den samlade effekten för den kommunala organisationen för att åstadkomma största möjliga koncernnytta. Moderbolaget och bolagen ska därför i samråd med kommunens förvaltning söka lösningar som tillgodoser helhetsintresset. Kommunstyrelsens uppdrag att samordna kommunens och bolagens verksamhet ska respekteras.

Ägardirektiv

Kommunen kan genom beslut i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen enligt ovan ge direktiv för bolagens verksamhet. Ett likalydande beslut ska, för att bolaget ska omfattas av direktivet, också fattas av årsstämman. Denna bolagspolicy är ett sådant ägardirektiv.

Koncernstyrelsen/moderbolagets styrelse kan, inom ramen för denna bolagspolicy, utfärda direktiv och/eller göra policyuttalanden i förhållande till dotterbolagen.

Denna bolagspolicy kompletteras med ägardirektiv för respektive bolag, bland annat kopplade till kommunkoncernens mål- och visionsprocess.

Ägardirektiven skall ha följande struktur:

- Ändamålet med bolagets verksamhet, precisering av bolagets samhällsnytta
- Ägarens krav
 - Mål med verksamheten
 - Ekonomiska mål
- Rapportering

Policydokument

Av ägaren – kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och koncernstyrelsen/moderbolagets styrelse – fattade policybeslut syftar till att lägga fast koncerngemensamma värderingar och uppnå ett gemensamt agerande. Dessa beslut ska därför följas av bolagen, antas av respektive årsstämmor och vara utgångspunkten för interna riktlinjer i de olika bolagen.

Styrelsearbetet

Bolagen ska bedriva sin verksamhet så att de långsiktigt bidrar till att främja utveckling och tillväxt i kommunen samt för att uppnå kommunens vision.

För ägaren är det viktigt att styrelserna aktivt verkar för att utveckla bolagens organisation och verksamhet samt att det råder ett förtroendefullt förhållande mellan ägaren och styrelserna.

Styrelsen i respektive bolag ska se till att bolaget har en väl fungerande ledning. Styrelsen ska fortlöpande följa upp bolagets verksamhet mot ägarens syfte med verksamheten samt de mål och riktlinjer som fastställts.

Styrelsen ska årligen utvärdera sitt arbete. Utvärderingen ska omfatta minst:

- om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter och
- om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller arbetsfördelning och eventuellt utskottsarbete.

Om styrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska styrelsen åtgärda bristerna eller anmäla dem till ägaren.

I den årliga bolagsstyrningsrapporten ska styrelsen redovisa hur denna uppföljning och utvärdering skett.

Styrelsen ska vidare se till att kontrollen över bolagets ekonomiska situation är tillfredsställande, att bolagets riskexponering är väl avvägd, att redovisning och finansförvaltning håller hög kvalitet och kontrolleras på ett betryggande sätt samt att bolaget har god intern kontroll. Ramen för de kommunala bolagens internkontroll bestäms av kommunkoncernens internkontrollreglemente.

Styrelsen ska i samråd med ägaren tillsätta och vid behov entlediga bolagets verkställande direktör.

Information om bolagsstyrning och bolagets interna kontroll

Bolagen ska årligen upprätta en särskild rapport om bolagsstyrningsfrågor.

Rapporten ska avges av bolagets styrelse och innehålla följande områden:

- Rapportering hur den interna kontrollen vad avser uppfyllande av bolagets syfte och av ägaren beslutade mål samt finansiell- och verksamhetsmässig rapportering är organiserad och hur väl den fungerat under det senaste räkenskapsåret.
- Beskrivning och utvärdering av styrelsearbetet under räkenskapsåret
- Beskrivning av ärenden som lämnats till kommunfullmäktige för ställningstagande

Samordnad revision

De av kommunfullmäktige valda lekmannarevisorerna ska hämtas ur kretsen av kommunens revisorer (personsamband).

Det ska ske en samordning av revisionen av kommunens förvaltning och bolagen. Detta framgår närmare av kommunens revisionsreglementen.

Personalfrågor

Bolagsstyrelsen ska ha samråd med ledningen för Kommunföretag i Säffle AB, med kommunstyrelsens ordförande samt med kommunchefen innan VD för bolaget tillsätts eller avsätts. Bolagsstyrelsen har dock ytterst att fatta beslut om att utse ny VD eller att avsätta VD.

Ekonomiska frågor

För kommunkoncerner gäller särskilda redovisningsnormer (sammanställd redovisning). Bolaget ska följa de anvisningar som kommunstyrelsen/ kommunledningskontoret beslutar om för att underlätta den sammanställda redovisningen.

Kommunkoncernen har en gemensam kontostruktur i koncernbanken för samtliga helägda bolag. Kommunstyrelsen företräder genom kommunledningskontoret bolagen i kontakter med banken.

Eventuella lån till bolaget ska lämnas av kommunen. Kommunfullmäktige beslutar om lånen. För Säfflebostäder AB beslutar kommunfullmäktige årligen om en ramborgen för bolaget. Bolaget kan även ta lån via kommunen inom beslutad ramborgen.

Informationsskyldighet och löpande rapporter

Dotterbolagen skall hålla moderbolaget, Kommunföretag i Säffle AB, väl informerad om sin verksamhet. Moderbolaget ska i sin tur hålla kommunstyrelsen väl informerad om bolagskoncernens verksamhet.

Bolagen ska till Kommunföretag i Säffle AB snarast överlämna följande handlingar:

- Protokoll från årsstämma
 - Bolagets årsredovisning
-

- Revisionsberättelse
- Granskningsrapport
- Underlag för sammanställning av koncernredovisning enligt separat instruktion
- Terial- eller månadsvisa redovisningar av bolagets verksamhet, utveckling och ekonomiska förhållanden

Kommunföretag i Säffle AB ska till kommunstyrelsen snarast överlämna följande handlingar:

- Protokoll från årsstämma
- Bolagets årsredovisning
- Revisionsberättelse
- Granskningsrapport
- Underlag för sammanställning av koncernredovisning enligt separat instruktion
- Terial- eller månadsvisa redovisningar av bolagets och bolagskoncernens verksamhet, utveckling och ekonomiska förhållanden

Kommunföretag i Säffle AB ska utfärda anvisningar för dotterbolagens arbete med budget och årsredovisning. Bolagen ska därmed följa kommunkoncernens process för verksamhets- och ekonomistyrning.

Juridiska utgångspunkter för aktiv ägarstyrning

1 Kommunallagen och de kommunala företagen

Kommunalagens (KL) regler är huvudsakligen av kommunal-demokratisk natur och markerar bolagens roll som instrument för kommunens verksamhet. Kommunens ansvar för styrning är inte i juridisk mening tydligt utvecklad.

Behovet av sådan styrning motiveras istället av kommunens övergripande politiska förvaltningsansvar. Reglerna redovisas kort i det följande. Att notera är att KL i sitt utgångsläge förlägger hela ägarfunktionen till kommunfullmäktige.

2 Kommunen och dess bolag

De kommunala bolagen har tillkommit för att tillgodose kommunala behov och utgör därför delar av den kommunala organisationen. De helägda bolagen har i kommunen organiserats i en aktiebolagsrättslig koncern, dvs med moderbolag och dotterbolag. Kommunen är alltså endast direktägande såvitt avser moderbolaget som i sin tur direkt äger de övriga helägda bolag. Kommunens styrning av dotterbolagen sker genom moderbolaget. Vad avser delägda bolag sker styrningen i den proportion ägandet anger.

3 Aktiebolagslagens ägarroll

Aktiebolagslagen uppställer inga krav på styrning från ägarens sida utan endast formella krav riktade mot denne med anknytning till bolagsstämman. Inte desto mindre förfogar ägaren av ett bolag över detta med stöd av äganderätten. Av ägaren utfärdade direktiv vid bolagsstämma är således bindande för styrelse och verkställande direktör så länge de inte inkräktar på tvingande regler i aktiebolagslagen eller annan lag som styrelsen har att följa. Äganderätten utgör grunden för all koncernstyrning.

4 Kommunfullmäktige och bolagen

Kommunfullmäktige har enligt bestämmelserna i 3 kap 16-18 §§ KL särskilda åligganden avseende de kommunala företagsengagemangen. Dessa kan kortfattat beskrivas på följande sätt.

Enligt 3 kap 16 § KL får *kommunen efter beslut av fullmäktige* lämna över ansvaret för en kommunal verksamhet, bland annat till ett bolag. Detta gäller dock inte myndighetsutövning.

Enligt 3 kap 17 § KL skall *fullmäktige när vården av kommunal angelägenhet lämnas över till ett helägt bolag eller stiftelse som kommunen bildat ensam tillse att*

- Verksamheten i företaget enligt bolagsordning med ägardirektiv eller stiftelsestadgar är helt kommunalrättsligt kompetensenlig.
 - Det läggs fast ett kommunalt *ändamål*, dvs. syfte med företagets verksamhet.
 - Att styrelsen väljs genom direktval i fullmäktige.
-

- Att fullmäktige bereds tillfälle att *ta ställning* innan beslut fattas i företagets styrelse i ärende som är av principiell betydelse eller av större vikt.
- Att minst en lekmannarevisor i bolag väljs av fullmäktige och minst en revisor i stiftelse och att dessa hämtas ur kretsen förtroendevalda revisorer i kommunen.

Enligt 3 kap 18 § KL skall fullmäktige i företag där kommunen inte är ensam ägare eller motsvarande i stiftelse se till att företaget blir bundet av ovanstående villkor i en omfattning som är ”rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt”.

5 Kommunstyrelsen och bolagen

Kommunstyrelsen har enligt 6 kap 1 § KL att utöva *uppsikt* över de kommunala hel- och delägda företagen vilket inkluderar såväl direkt som indirekt ägda företag.

Uppsikten är en offentlighetsrättslig förvaltningskontroll av motsvarande slag som gäller för nämnderna. Kommunstyrelsen avgör själv hur uppsiktsplikten skall fullgöras och dokumenterar detta. Vidare skall den information som inhämtas dokumenteras på lämpligt sätt och fullmäktige skall på sätt kommunstyrelsereglementet anger översiktligt informeras om förhållandena i företagssektorn.

Utöver uppsiktsplikten har kommunstyrelsen att utöva den ägarroll som överförs/delegerats enligt kommunstyrelsereglementet.

